

STUDIOS.H

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Departamentul de Istorie, Patrimoniu și
Teologie Protestantă
Centrul de Cercetare a Patrimoniului și
Istoriei Socio-Culturale

VOLUME XVII / 2020

**STUDIA UNIVERSITATIS
CIBINIENSIS**
Series Historica

Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu
2020

Scientific Board:

Paul **NIEDERMAIER**, Ph.D. Member of Romanian Academy (The Institute of Socio-Human Research Sibiu, Romania)

Konrad **GÜNDISCH**, Ph.D. (Siebenbürgisches Kulturzentrum „Schloss Horneck“ e.V., Germany)

Dennis **DELETANT**, Ph.D. (School of Slavonic and East European Studies, University College of London, United Kingdom)

Hans-Christian **MANER**, Ph.D. (“Johannes Gutenberg” University of Mainz, Germany)

Florin **CURTA**, Ph.D. (College of Liberal Arts and Sciences, University of Florida, USA)

Jiri **MACHACEK**, Ph.D. (Masaryk University of Brno, Czech Republic)

Nándor **BÁRDI**, Ph.D. (Research Institute of National and Ethnic Minorities of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary)

Rainer **SCHREG**, Ph.D. (Römisch-Germanisches Zentralmuseum Mainz, Germany)

Konrad **CLEWING**, Ph.D. (Institut für Ost- und Südosteuropaforschung, Regensburg, Germany)

Mathias **BEER**, Ph.D. (Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde, Tübingen, Germany)

Editorial Staff:

Sorin **RADU**, Ph.D. – Editor in Chief

Ioan Marian **ȚIPLIC**, Ph.D.; Sabin Adrian **LUCA**, Ph.D.; Zeno Karl **PINTER**, Ph.D.; Silviu Istrate **PURECE**, Ph.D.; Radu Ștefan **RACOVÎȚAN**, Ph.D.; Mirel **BUCUR**, Ph.D.

Ioan **ALBU**, Ph.D. – Editorial Secretary

Sebastian **CORNEANU**, Ph.D. – Graphic Design

The journal was classified category B by the National Council for Scientific Research (History and Cultural Studies) and indexed in BDI: SCOPUS-Elsevier, ERIH Plus, EBSCO, Index Copernicus and CEEOL. <http://ccpisc.ulbsibiu.ro/language/en/studia-en/>

ISSN 1584-3165

Address for correspondence

Department of History and Patrimony 550024 SIBIU, Victoriei Street, no. 5-7, tel.: +40269 214468; fax: +40269 214468; E-mail: ioan.albu@ulbsibiu.ro;
sorin.radu@ulbsibiu.ro

Cuprins / Contents

Arheologie / Archaeology

Anamaria TUDORIE

Forme de vase ceramice Starčevo-Criș identificate la Miercurea Sibiului-Petriș (jud. Sibiu), Sălișteea (jud. Alba), Cristian I (jud. Sibiu) și Cristian III (jud. Sibiu)
Starcevo-Cris Ceramic Vessels Shapes Identified at Miercurea Sibiului-Petriș (Sibiu County), Salistea (Alba County), Cristian I (Sibiu County) and Cristian III (Sibiu County)11

Sabin Adrian LUCA

Prehistoric carved stones, discovered on lot 1 (Alba Iulia), site 2, of the A10 Sebeș Alba – Turda highway.....23

Silviu I. PURECE, Claudiu MUNTEANU

Argint pentru războinici. Un tezaur de tetradrahme „de tip thasian” din colecția Muzeului Național Brukenthal
Silver for Warriors. A Hoard with “Thasian Type” Tetradrachms from Brukenthal National Museum’s Collection.....41

Ion Marian ȚIPLIC

Biserica fortificată din Șaroș pe Târnăvă / jud. Sibiu. Cercetări arheologice. I
Fortified Church in Șaroș pe Târnăvă / Sibiu County. Archaeological Researches. I.....61

Istorie / History

Csaba SZABÓ

Pilgrimage and Healing Sanctuaries in the Danubian Provinces.....83

Ioan ALBU

The Fragmentary Inscription on the Hungarian Raid of the Year 943 – New Epigraphic Analysis and Interpretations.....99

Alexandru SIMON

Despre speranțele bizantine și transilvane ale Casei de Jagiello: de la începutul anilor 1470 la sfârșitul anilor 1490
On the Byzantine and Transylvanian Hopes of the House of Jagiello: From the Early 1470s to the Late 1490s.....105

Paul Victor LANGA	
<i>Chivotul – sursă în cercetarea evoluției istorice a aspectului lăcașurilor de cult. Studiu de caz – Bisericile din Turnu Roșu, Ocna Sibiului, Teiuș</i>	
<i>The Ark – a Source for Research into the Historical Evolution of Church Architecture. Case Study – Churches from Turnu Roșu, Ocna Sibiului and Teiuș.....</i>	115
Daniela DÂMBOIU	
<i>Identificarea comanditarului frescelor din interiorul casei de pe str. Mitropoliei, nr. 17, Sibiu</i>	
<i>Identification of the Commissioner of the Frescoes Painted Inside the House on Mitropoliei Street, no. 17, Sibiu.....</i>	125
Sebastian CORNEANU	
<i>De la Doamna cu coasa la “Punks not Dead”. Atribute iconice ale reprezentărilor Morții din Evul Mediu până în epoca muzicii rock</i>	
<i>From the Grim Reaper to “Punks not Dead”. The Iconic Attributes of Death’s Representations from the Middle Ages to the Age of Rock Music.....</i>	141
Alin BURLEC	
<i>Schimbări sociale într-un stat nou. Conștiința de clasă și muncitorii din România la sfârșitul secolului al XIX-lea</i>	
<i>Social Changes in a New State. Class Consciousness and the Romanian Workers at the End of the 19th Century.....</i>	161
Radu RACoviȚAN, Daniel CREȚU	
<i>Din istoricul relațiilor româno-elene. Incidentul de la Pireu (30 mai/12 iunie 1910)</i>	
<i>The History of Romanian-Greek Relations. The Piraeus Incident (May 30 / June 12, 1910).....</i>	177
Sorin RADU	
<i>Un episod din chestiunea unificării Basarabiei cu România: activitatea Comisiei Regionale de Unificare (1921)</i>	
<i>An Episode from the Question of the Unification of Bessarabia with Romania: the Activity of the Regional Unification Commission (1921).....</i>	185
Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA	
<i>Alegeri comunale din anul 1930. Studiu de caz: comuna Ocna Sibiului, Județul Sibiu</i>	
<i>The Communal Elections from 1930. Case study – Ocna Sibiului Commune, Sibiu County.....</i>	211

Marian PĂTRU
„Restaurarea Românișmului în Destinul său Istoric”. Imaginea Legiunii „Arhanghelul Mihail” în Presa Bisericii Ortodoxe Române între 1936-1941. Studiu de Caz: Ziarele Oficiale ale Mitropoliei Ardealului
Restoration of Romanianism in its Historical Destiny”.
The Image of the Legion „Archangel Michael” in the Press of the Romanian Orthodox Church between 1936-1941. Case Study: Official Newspapers of the Metropolitanate of Transylvania.....**243**

Liliya TSYGANENKO
The Hidden Tragedy (June 13, 1941 in the Fate of the Inhabitants of the Danube Region).....**259**

Ramona BESOIU
Bleiben oder gehen? Abbild der Auswanderungsgünde Rumäniendeutscher in der Erinnerungsliteratur (1939-1947)
Bleiben oder gehen? The Reasoning behind the Emigration of Ethnic Germans from Romania as Reflected in their 1939-1947 Memoirs.....**275**

Paul-Florin MARICA
Norme și practici în recrutarea elevilor pentru școlile județene de partid (1947-1953)
Norms and Practices in Recruiting Students for County Party Schools (1947-1953).....**307**

Recenzii / Reviews

Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA
Bogdan Murgescu, Andrei Florin Sora, *România Mare votează – Alegerile parlamentare din 1919 „la firul ierbii”*
(Iași: Polirom, 2019), 458 p.....**325**

Alin BURLEC
Adi Dohotaru, *Socialiștii, O moștenire (1835-1921)*
(Chișinău: Editura Cartier, 2019), 511 p..... **329**

Paul-Florin MARICA
Cosmin Popa, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)* (București: Litera, 2018), 352 p.....**333**

Din istoricul relațiilor româno-elene. Incidentul de la Pireu (30 mai/12 iunie 1910)

Radu RACOVITAN*
Daniel CREȚU**

Abstract:

The History of Romanian-Greek Relations. The Piraeus Incident (May 30 / June 12, 1910)

The beginning of the 20th century brought along a new period of tension in the Romanian-Greek relations, caused by the escalation of interethnic conflicts in European Turkey. Romania's involvement in the recognition of the rights of the Aromanians by the Ottoman state led to the breakdown of diplomatic relations with Athens between 1905 and 1911. In this context, on 30th May/12th June 1910, on board of the Romanian liner "Emperor Traian", which arrived in the port of Piraeus, serious events were taking place, which further strained the relations between Romania and Greece. The acts of vandalism carried out on the ship and the mistreatment of the crew created the premises for an escalation that could go as far as taking all the measures that the Romanian government considered necessary, in relation to the interests and dignity of the state.

Keywords: *Romanian-Greek Relations, Aromanians, liner "Emperor Traian", Piraeus, Italy*

La sfârșitul secolului al XIX-lea, diplomația românească a continuat să cultive relații de bună înțelegere cu statele balcanice, neavând probleme acute în litigiu; totuși, în 1892, a rupt relațiile diplomatice cu Grecia, din cauza succesiunii averii lui Vanghelie Zappa¹ (moșier ce, înainte de a deceda, a lăsat moștenire toată averea sa, inclusiv cea din România, vărului său, Constantin Zappa, și statului grec, deși Constituția României de atunci interzicea străinilor de a avea drept de proprietate asupra bunurilor imobile rurale în România). Aceste relații vor fi reluate de-abia în 1896². Începutul secolului XX a adus o nouă perioadă de tensiune în relațiile româno-elene, cauzată de escaladarea conflictelor interetnice din Turcia europeană.

* Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Științe Socio-Umane, B-dul Victoriei 40, 550024, Sibiu, România (radu.racovitan@ulbsibiu.ro).

** Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Științe Socio-Umane, B-dul Victoriei 40, 550024, Sibiu, România (victor.cretu@ulbsibiu.ro).

¹ Nicolae Ciachir, *Marile Puteri și România, 1856-1947* (București: Editura Albatros, 1996), 136; Evanghelie Zappa sau Vanghelie s-a născut în anul 1800, în Epirul de nord, a primit și cetățenie română în 1844, reușind să dobândească o avere considerabilă.

² Georgeta Filitti, *Mereu împreună. România și Grecia. 130 de ani de relații diplomatice (1880-2010)*, (Brașov: Editura Suvenir, 2010), 11-12.

Naționalitățile creștine din Imperiul Otoman, sprijinite de statele mamă Bulgaria, Grecia, Serbia, România, și-au intensificat acțiunile pentru obținerea drepturilor culturale și politice în cadrul imperiului.

Ca urmare a eforturilor diplomatice ale statului român și a presiunii venite dinspre marile puteri, pe 9/22 mai 1905, sultanul Abdul Hamid al II-lea semna o iradea sau „firman”, cum era denumit în presa vremii, prin care valahii (românii/vlahii) din Imperiul otoman erau recunoscuți ca „naționalitate” și beneficiau de învățământ și biserică în limba maternă. Acest eveniment a produs mare senzație în opinia publică din Grecia, întrucât consulii români susțineau, alături de doleanțele aromânilor, și pe cele ale macedonenilor și albanezilor ortodocși, populații lipsite de drepturi și pe care, în special, grecii făceau eforturi să le asimileze.

Diplomația de la București se implicase activ în obținerea recunoașterii de către statul otoman a drepturilor aromânilor, mai ales prin persoana generalului Alexandru Em. Lahovary. Gestul făcut de sultanul Abdul Hamid al II-lea trebuie văzut în cadrul războiului civil din Macedonia, desfășurat între 1904 și 1908, un război al tuturor împotriva tuturor, bazat pe alianțe conjuncturale și instabile. Amicițiile loiale se puteau transforma peste noapte în dușmăniile ireductibile și invers.

Bandele paramilitare create și finanțate de Grecia, Bulgaria, Serbia și Albania urmăreau să ocupe un teritoriu cât mai mare din Macedonia turcească, pe care să-l alipească țărilor lor, odată ce criza otomană ar fi dus la colapsul Imperiului.

Din motive geografice, aromânii erau singurii care nu puteau beneficia de pe urma unui sprijin direct din partea României și au fost de altfel singurii care au suferit persecuții, fără a putea riposta ori primi protecție din partea muribundului stat otoman.

De altfel, relațiile bune cu Imperiul Otoman pe care regele Carol I căutase să le cultive constant și politica României de susținere a integrității statului otoman în Balcani fuseseră motive suplimentare pentru ca răzbunarea bandelor, grecești mai ales, să se reverse cu sălbăticie asupra aromânilor.

Pe fundalul violențelor din Macedonia scăpate de sub control, România a acționat ferm pe calea diplomatică pentru protejarea aromânilor. Presiunile lui Lahovary³ își vor arăta efectele în seara zilei de 9 mai, când Abdul Hamid va emite iradeaua, publicată pe data de 10 mai 1905, data ultimativă până la care România somase statul otoman să acorde drepturi naționale aromânilor din Imperiul Otoman egale cu acelea ale celorlalte naționalități.

Urmare a acestei decizii imperiale, prin care românii balcanici obțineau dreptul la autoconducere locală, serviciu religios și școală în limba maternă, Patriarhia de

³ Lahovary a răspândit în cercurile diplomatice de la Constantinopol, zvonul că intenționa să părăsească postul dacă nu era acordată iradeaua solicitată până pe data de 10 mai, sărbătoarea națională a României, *Apud* Alexandru Em. Lahovary, *Amintiri diplomatice: Constantinopol (1902-1906), Viena (1906-1908)*, ediție îngrijită de Adrian Stănescu și Laurențiu Vlad (Iași: Institutul European, 2009).

Constantinopol a protestat, iar guvernul de la Atena a rupt, în aceeași zi (9 mai 1905), relațiile diplomatice cu România⁴.

Reluarea relațiilor diplomatice româno-grecești a avut loc abia după 6 ani, în 1911, în această perioadă interesele statului român în Grecia fiind reprezentate de trimiterea statului italian.

În acest context, la 30 mai/12 iunie 1910, la bordul pachebotului român „Împăratul Traian”, ajuns în portul Pireu, se petreceau evenimente grave, ce tensionau și mai mult relațiile dintre România și Grecia.

Vasul român a luat la bord, în Alexandria (Egipt), un grec, Zisiade Constantin, supus român și dezertor din armata română. El a fost urcat pe vas de către agentul consular din Alexandria, Valiano, cu destinația Constanța⁵. După sosirea vasului în port, sute de persoane au urcat la bord, pentru a reclama eliberarea dezertorului, ca și a altor doi dezertori greci din armata otomană, despre care se presupunea că se aflau la bord și că autoritățile române doreau să-i predea autorităților otomane la Constantinopol. Au luat în saci tot ce se afla sub cheie. Au prelungit ancheta așazișilor dezertori de la orele 11.00 la 15.00, când au părăsit vasul la porunca procurorului sosit la bord. Întreg echipajul a fost serios maltratat, ofițerii și comandantul fiind duși la Căpitania portului. Mecanicul-șef, maistrul-dulgher și un băiat de la restaurant au fost strânși de gât și lăsați fără suflare, întrucât n-au acceptat să deverseze în apă petrolul din tancuri și să predea cheile de la cuferele pasagerilor. Medicul, lovit cu bastonul, a fost forțat să acorde accesul la infirmerie. Comandantul a fost maltratat, ca și pasagerii turci și arabi. Sub teroare s-au aflat și mai multe dame, printre care și o prințesă egipteană. Doi prinți egipteni, considerați spioni, au fost încarcerați la Căpitanie. Pasagerii și echipajul au fost deposedați de valorile lor, de haine, bijuterii, argintărie, veselă și provizii. Chesonul de la provă a fost deteriorat, geamurile sparte și scrinul medicului – jefuit, ca și cambuza, dulapul maistrului-dulgher, al intendentului, majordomului și lenjeria. Actele de vandalism au durat trei ore și jumătate sub privirile impasibile ale unui detașament al marinei militare grecești, urcat la bord înarmat; ordinea a fost în sfârșit restabilită de către procurorul venit cu câțiva agenți de poliție. Nici o scuză nu a fost pronunțată. Comandantul vasului, Periețeanu, a fost reținut cu forța timp de o oră la Căpitania portului de către căpitanul-adjunct. Cheiul și clădirile comerciale ale portului Pireu

⁴ Ionuț Nistor, „Diplomație și conflict în relațiile româno-elene. Criza din 1905,” *Historia. Revistă de istorie* VIII/74 (februarie 2008), 24-28; vezi și Max Demeter Peyfuss, *Chestiunea aromânească. Evoluția ei de la origini până la Pacea de la București (1913) și poziția Austro-Ungariei*, traducere de Nicolae Șerban Tanașoca (București: Editura Enciclopedică, 1994), 96.

⁵ Scrisoare, Petre Carp către Alexandru Djuvara, mai 31/iunie 13, 1910, doc. 4, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques. Incident du Pirée. 30 mai/12 juin 1910* (Bucarest: Imprimerie de l'État, 1910), 5-6.

au fost pline de spectatori ce fluierau și înjurau tot ceea ce părea românesc și-i incitau cu toate forțele pe agresori⁶.

Desigur, comandantul vasului căpitanul Periețeanu a raportat imediat incidentul Serviciului Român de Navigație Maritimă care, la rândul său, a informat guvernul român. De asemenea, Alexandru Djuvara, ministrul român al afacerilor străine, a fost informat și de Petre Carp, însărcinatul român cu afaceri la Constantinopol și a avut chiar o întrevvedere cu Periețeanu, după ce vasul român a ajuns în țară (2/15 iunie).

La 1/14 iunie, Marchizul Beccaria Incisa, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M.S. Regele Italiei la București îl informa pe Djuvara că guvernul italian i-a adus la cunoștință că reprezentantul Italiei la Atena, marchizul Carlotti, s-a prezentat imediat după incident la dl. Stephan Dragoumis (premierul grec), care l-a asigurat că ordinea a fost deja restabilită, iar vasul a putut să-și urmeze ruta spre Constantinopol. Președintele Consiliului elen a adăugat că a luat deja măsuri pentru o anchetă severă a faptelor produse, despre care a declarat că se datorau unei deplorable ambiguități, dar că erau complet străine de orice intenție ostilă la adresa României și a exprimat cele mai vii regrete către marchizul Carlotti. De asemenea, marchizul Carlotti urma să procedeze și el la o anchetă cu sprijinul consulului general al Italiei la Pireu. Beccaria considera că, în lumina declarațiilor premierului Dragoumis și a regretelor exprimate către ministrul Italiei, incidentul trebuia considerat ca închis într-o manieră satisfăcătoare pentru România⁷.

La 2/15 iunie 1910, guvernul român comunica celui italian condițiile pentru ca incidentul să fie considerat închis. Guvernul regal român nu se putea declara satisfăcut dacă, în primul rând, guvernul elen nu va exprima scuzele sale oficiale față de faptele grave care s-au petrecut. În al doilea rând, guvernul elen trebuia să declare, în maniera cea mai categorică, că îi va urmări și pedepsi pe toți cei care se fac vinovați de actele de brutalitate și devastare și că-și va lua angajamentul de a repara, în cel mai scurt timp, prejudiciile aduse navei, echipajului și pasagerilor. De asemenea, se cerea ca dezertorul din armata română, care se găsea la bordul pachebotului purtând pavilionul român și pe care mulțimea din Pireu l-a eliberat pe teritoriu grec, să fie predat de către autoritățile elene celor române⁸.

Guvernul României aștepta răspunsul celui grec până în data de 10 iunie stil vechi. Dacă, contrar așteptărilor guvernului român, nu era recunoscută temeinicia cererilor române și guvernul elen refuza să satisfacă aceste condiții, guvernul român

⁶ Scrisoare, Lt-comandant Mihăilescu, inspector al Serviciului Român de Navigație Maritimă către Direcțiunea serviciului, mai 31/iunie 13, 1910, doc. 3, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 4-5.

⁷ Scrisoare, Marchizul Beccaria Incisa către Alexandru Djuvara, iunie 1/14, 1910, doc. 5, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 6-7.

⁸ Scrisoare, Alexandru Djuvara către Marchizul Beccaria Incisa, iunie 2/15, 1910, doc. 6, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 7-8.

declara că era obligat să ia imediat toate măsurile care-i vor fi dictate de către interesele și demnitatea statului.

Răspunsul guvernului grec, comunicat celui italian la 5/18 iunie, nu a mulțumit autoritățile române în privința a două puncte din cele patru, și anume privind plata despăgubirilor și returnarea dezertorului. Mai precis, autoritățile elene, deși promiteau că vor întreprinde demersurile necesare pentru a-l găsi pe dezertorul Zissiadē și a-l preda autorităților române, nu-și luau un angajament ferm în această privință, făcând obiecții privind detenția dezertorului român la bordul pachebotului care a tranzitat apele grecești fără ca guvernul elen să acorde extrădarea în tranzit. Iar în privința despăgubirilor datorate, guvernul elen s-a declarat dispus să supună chestiunea stabilirii sumei unui arbitraj internațional la Haga, declarând că nu are nici competența, nici dreptul de a plăti, dacă chestiunea despăgubirii nu era tranșată de către un arbitraj⁹.

Ca urmare, la 8/21 iunie, guvernul român informa guvernul italian asupra nemulțumirilor sale, făcând noi precizări privind pretențiile sale și anume: Guvernul român aștepta până în data de 10 iunie (stil vechi) ca guvernul elen să transmită prin intervenția utilă a guvernului regal italian o notă conținând declarațiile sale privind cele patru puncte formulate de partea română.

Pentru a evita negocieri ulterioare privind indemnizația datorată pentru daunele materiale cauzate navei și echipajului și pasagerilor, guvernul român a fixat valoarea lor la 8.000 de franci pentru navă și echipaj, plus încă 12.000 franci reclamați de către pasageri; în total 20.000 de franci.

Remiterea acestei sume urma a fi întreprinsă, în același timp cu cea a dezertorului Zissiadē, la bordul pachebotului „Împăratul Traian”, în condițiile următoare: pachebotul sub conducerea comandantului Periețeanu se va întoarce, în cel mai scurt timp posibil, în portul Pireu, unde urma a fi primit cu onoruri pe care circumstanțele excepționale le cereau.

Autoritățile locale urmau să fie prezente pe chei și căpitanul portului se va prezenta la bordul pachebotului pentru a exprima căpitanului vasului regretele sale privind incidentul petrecut. În timpul prezenței sale pe vas, autoritățile elene competente vor veni de asemenea la bord pentru a încredința căpitanului Periețeanu pe dezertorul Zissiadē și suma de 20.000 de franci, pentru care va fi înmănată chitanță.

Numai după ce aceste condiții erau îndeplinite și pachebotul va părăsi apele grecești, incidentul urma a fi considerat încheiat. Iar în privința lui Zissiadē se preciza faptul că el a beneficiat de amnistie din partea guvernului român pentru faptul că a dezertat din armata română, că prezența sa la bordul vasului avea

⁹ Scrisoare, Marchizul Beccaria Incisa către Alexandru Djuvara, iunie 7/30, 1910, doc. 8; scrisoare Alexandru Djuvara către Marchizul Beccaria Incisa, iunie 8/21, 1910, doc. 10, în *Ministère des Affaires Étrangères, Documents diplomatiques*, 11-14.

caracterul unei simple repatrieri și, prin urmare, nu era necesar ca guvernul român să formuleze o cerere de extrădare către guvernul elen¹⁰.

Pentru că nici una dintre părți nu ceda privind modalitatea de fixare a sumei și de plată a despăgubirilor, guvernul Italiei a sugerat ca ea să fie încredințată medierii amicale a reprezentanților Rusiei și Italiei la București, urmând ca ei să se pună în mod firesc de acord asupra subiectului cu Djuvara. Ambele părți au fost de acord, guvernul român punând la dispoziție reclamațiile pasagerilor, inventarele cu bunurile aflate la bord. Suma stabilită de cei doi reprezentanți a fost de 20.342 franci, acceptată de către guvernul grec, la 2 iulie legația Rusiei de la București trimițând lui Djuvara un cec de 20.000 de franci¹¹.

Pe de altă parte, la 27 iunie, Periețeanu, comandantul pachebotului român, îi trimitea lui Djuvara următorul raport: conform ordinelor primite pe când se afla din nou la Alexandria, a ajuns în 27 iunie la orele 10.00 la Pireu. Vasul a ancorat în locul obișnuit, iar căpitanul portului a urcat la bord și i-a fost prezentat, pe puntea superioară, de către reprezentantul român local. L-a invitat imediat în cabina sa, unde căpitanul portului și-a exprimat regretele asupra incidentului care a avut loc. Periețeanu i-a răspuns că le va comunica guvernului român și, pentru un plus de fidelitate în reproducerea termenilor, l-a rugat să repete: „vin să vă exprim regretele mele și cele ale guvernului elen, care, de altfel, și-a exprimat față de guvernul român regretele sale, pentru incidentul care a avut loc la bordul vasului Dvs.; vă asigur că cei vinovați vor fi pedepsiți, și că în viitor securitatea vasului Dvs. va fi asigurată și că fapte asemănătoare nu se vor mai produce”. Căpitanul portului a anunțat că în dimineața aceleași zile, dezertorul, răpit de la bord, a fost arestat; după ce va fi stabilită identitatea sa, el urma a fi predat¹².

La câteva minute după ce căpitanul portului a părăsit bordul vasului, Ministrul plenipotențiar al Italiei, Carlotti, care s-a deplasat special de la Atena la Pireu, a sosit și el la bord. A fost primit cu toate onorurile care i se cuveneau, s-a ridicat steagul italian. În timp ce Periețeanu se întreținea cu Excelența sa, căpitanul portului a revenit la bord și a spus că individul arestat n-a dorit să vorbească nimic; ca urmare, a fost imposibil să i se stabilească identitatea, dar credea că este dezertorul român. „I-am propus atunci să-l aducă la bordul nostru unde oamenii puteau să-l recunoască, ceea ce el a acceptat. La această nouă întrevvedere, în fața marchizului Carlotti, căpitanul portului și-a exprimat din nou, în fața Excelenței sale, regretele sale și cele ale guvernului elen. După scurt timp, dezertorul a fost adus la bord și recunoscut de către echipaj. I-am cerut să răspundă dacă este Zissiad, dezertorul ridicat de la bord acum patru săptămâni, și a răspuns că este el.

¹⁰ Scrisori Alexandru Djuvara către Marchizul Beccaria Incisa, iunie 8/21, 1910, doc. 10-11, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 13-15.

¹¹ Corespondență între Alexandru Djuvara și Marchizul Beccaria Incisa, iunie, 1910, doc. 12-29, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 16-35.

¹² Raport Periețeanu către Alexandru Djuvara, iunie 27, 1910, doc. 37, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 49.

L-am anunțat atunci, conform ordinelor Dvs., că este liber la bord, liber să debarce oriunde cu excepția Pireului, și că în România va fi liber. După care, ministrul Italiei și căpitanul portului au părăsit vasul, iar noi am părăsit portul la 12.30, după ce ne-am îndeplinit misiunea încredințată. Dezertorul a coborât la Constanța”¹³.

Guvernul elen îndeplinind toate condițiile formulate de guvernul român, la 3/16 iulie Djuvara îi declara lui Beccaria că autoritățile române consideră incidentul închis, rugându-l să transmită la Roma mulțumirile cele mai calde pentru serviciile utile și amicale aduse de diplomația italiană¹⁴.

În concluzie, bunele raporturi existente între statul român și Italia, faptul că reprezentanții în Grecia ai acestei mari puteri au susținut condițiile formulate de statul român, au contribuit la acceptarea și îndeplinirea de către statul elen a tuturor condițiilor formulate de partea română. Un ziarist italian, Benedetto de Luca considera că, în istoria diplomatică nu exista un precedent în care o țară „să-și fi recunoscut greșeala față de alta într-un chip așa de umilitor sub ochii și sub controlul reprezentantului unei a treia Puteri”. Același ziarist italian era de părere că între Grecia și România, Italia nu putea să șovăi ască nici o clipă. În timp ce grecii se temeau față de politica expansionistă a Italiei în Balcani și Mediterană, organizând chiar demonstrații de stradă împotriva Italiei, cu totul alta era situația României. În toate marile chestiuni internaționale în care se pot găsi în contact, interesele României se potrivesc cu cele ale Italiei¹⁵.

În interiorul spațiului balcanic, evoluția relațiilor între țări a stat sub semnul configurației teritoriale stabilite la Berlin în 1878. Teritoriile albaneze, Tracia, Epir și Macedonia, administrate încă de Constantinopol, erau vizate, în totalitate sau în parte de țările balcanice, dar și de Italia, Austro-Ungaria și Rusia, interesate în extinderea controlului și influenței asupra zonei. Cert este că România, la fel cum au procedat și alte state cu aceleași dimensiuni, a trebuit să urmărească atent raporturile din zona Balcanilor precum și cele dintre marile puteri. În condițiile amintite, garanția consta pentru ea în alianța cu grupul care domina viața internațională.

¹³ Raport Periețeanu către Alexandru Djuvara, iunie 27, 1910, doc. 37, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 49.

¹⁴ Scrisoare Alexandru Djuvara către Marchizul Beccaria Incisa, iulie 3/16, 1910, doc. 38, în Ministère des Affaires Étrangères, *Documents diplomatiques*, 50-51.

¹⁵ Benedetto de Luca, *Politica italiană față de Grecia și față de România* (București: Atelierele grafice Soced, 1911), 11.